

Indpasset facade, Kolding.

Skiltning i forbindelse med indgangsparti, Kolding.

Skiltning på vindue, Christiansfeld.

2 BYMIDTER

I bymidterne er skiltningen mindst i omfang og antal.

Bykarakteren opleves som høj, tæt og sluttet med randbebyggelser oftest i historiske gadeforløb, med snoede og smalle gader. Bymidten har som regel byens ældste, mest udsmykkede og mest bevaringsværdige huse, som det er vigtigt, at værne om.

I bymidterne findes gågader, torve eller pladser samt en butikstæthed, der betyder mange fodgængere og dermed nedsat kørselshastighed.

Læsbarheden ved lav hastighed gør det muligt at anvende mindre skilte.

Ved skiltning er det i bymidten intentionen, at værne om bebyggelsen og henvende sig til gående eller til trafikanter med lav hastighed.

2.1 FACADER

2.1.1 PROPORTIONER

En facade skal i sine væsentlige træk have en sådan udformning og fremtræden, at der i forbindelse med den øvrige bebyggelse på stedet kan opnås en god helhedsvirkning.

Det betyder, at ved indpasning af nye huse samt om- og tilbygninger i en

eksisterende husrække, er det vigtigt at fastholde den proportionering, der er i bebyggelsen. Det betyder ikke, at der ikke kan ændres på højder og størrelser. Blot skal den oprindelige overordnede harmoni omkring højder i forhold til bredder, vinduestakt og vinduesstørrelser, portes og butiksvinduers størrelser og udformning fastholdes.

- Den fremherskende og retningsgivende proportionering i gadens facader skal fastholdes, dvs. højden i forhold til bredden respekteres. Den karaktergivende vandrette eller lodrette facadetakt skal respekteres både ved nybyggeri og ombygninger.

Et af de nyere tiltag i forbindelse med adgange er bygningsreglementets krav om niveaufrie adgange, så bevægelseshandicappede får lige så gode vilkår som andre omkring tilgængelighed til forretninger og boliger. Disse krav kan ofte være svære at honorere, og man bør derfor tidligt i et ombygningsforløb forholde sig til problemstillingen, så eventuelle ramper eller lignende kan etableres inde i bygningen eller i det mindste på egen grund og tilpasset bygningen. Der er som udgangspunkt ikke mulighed for at få tilladelse til

etablering af ramper på offentligt vejareal, herunder fortovsarealer.

2.1.2 MATERIALER OG OVERFLADEBEHANDLING

Som udgangspunkt skal en bygning opført i blank mur forblive sådan og ikke pudses eller vandskures, ligesom oprindeligt pudsede huse skal vedligeholdes som sådanne. Facadebeklædninger og skalmuringer godkendes normalt ikke ved facaderenoveringer.

Ved facaderenoveringer bør der altid anvendes materialer, som er i tråd med byggeskikken for den periode, hvor huset er opført.

- Huset skal bibeholde den facadeoverflade, f.eks. pudset eller blank mur, hvormed det er opført.
- Der skal være sammenhæng mellem husets alder, byggeskik og de materialer der anvendes.

2.1.3 PORTE, DØRE OG VINDUER

Porte, døre og vinduer er både funktionelt nødvendige og samtidig markante arkitektoniske virkemidler. Det er derfor meget vigtigt, hvordan disse »huller« fyldes ud. Generelt bør huses

Mindre henvisningsskilt i port, Kolding.

Udhængsskilt, Lunderskov.

Butiksnavn udført i enkelte bogstaver, Kolding.

adgange alene ved deres placering, udformning og detaljering klart signalere indgange. Samtidig bør der også være en sammenhæng mellem husenes alder og materialer, udformning og detaljering. Det vil sige, at der skal være en sammenhæng mellem facadeproportioner, døre og vinduers proportionering og enkeltdeles udformning og detaljering. Karm-, ramme- og sprossedimensioner på snedkerværk skal fastholdes, hvorved også rudernes størrelse fastholdes. Deraf følger også, at det ikke tillades at sætte plastkøre og plastikvinduer i den ældre bygningsmasse.

Der findes vinduesproducenter der kan fremstille vinduer med termoglas, hvor forholdet mellem karm-, ramme-, sprosse- og rudedimensioner ikke skiller sig væsentligt ud fra vinduer med enkeltlagsglas. Ved en vinduesudskiftning eller en renovering af gamle, måske oprindelige vinduer er det muligt at søge en løsning med koblede rammer, hvor en forsatsramme monteres på den gående ramme, hvorved man opnår et isolerende vindue med æstetiske kvaliteter som et vindue med enkeltlags glas.

- Nye vinduer, døre og porte skal have de samme formater og opdelinger, som husets oprindelige elementer.

- Nyetablering af sammenhængende vinduesbånd og store udstillingsvinduer i stueetagen skal undgås på ældre bygninger.
- Der skal være sammenhæng mellem husets alder og arkitektur, og de materialer og udførelser der vælges.

2.1.4

TAGE, KVISTE OG SKORSTENE

Taget bør normalt lægges i et materiale, som var gængs og almindeligt forekommende på det tidspunkt, hvor huset blev opført. Det vil for den ældre bygningsmasse overvejende betyde tegl eller naturskifer på 40 - 50 graders hældning på tagkonstruktioner. På side- og baghuse er tagpap også ofte blevet anvendt, hvorimod stål, beton og bølgeeternit er fremmede materialer, der bør undgås.

På nyere huse er der derimod blevet brugt mange forskellige tagmaterialer, men også her er det ved nyoplægning bebyggelsens helhedsindtryk, der skal være styrende for materialevalget. I gader med sluttet randbebyggelse og lutter sadeltage vil f.eks. et fladt tag næsten altid være fremmed.

Generelt bør tagvinduer undgås i den ældre bygningsmasse. I stedet anbefales

kviste udført traditionelt og tilpasset huset.

I øvrigt bør alle detaljer i forbindelse med taget såsom skorstensudformning, kviste, inddækninger, opskalkninger, tagrender og nedløb udføres som ved oprindelig byggeskik.

- Tagflader dækkes med for bygningen traditionelle materialer. Tagflader på nye huse skal tilpasse sig helheden.
- Skorstenspiber bevares i original udførelse på eksisterende bygninger.
- Der anvendes zinktagrender og -nedløb, alternativt kobber.
- Mod gaderum isættes vinduer i tagetager fortrinsvis som kviste, som i størrelse og udformning tilpasses huset og følger vinduestyper og facade-takt. Maksimalt 1/3 af tagfladens længde må optages af kviste og/eller lysindtag.
- Tagvinduer anvendes kun i begrænset omfang og primært mod gårdrum. Mod gaderum kan ovenlysvinduer som Velux GVO dog anvendes i begrænset omfang.
- Kviste udføres traditionelt på eksisterende huse.
- Inddækninger udføres i zink, dog kan bly genanvendes ved fredede bygninger.

To eksempler på skiltning udført med enkeltvis udskårne bogstaver, Kolding.

2.1.5 DETALJER

Detaljer skal respekteres og bevares ved ombygninger og istandsættelser, netop for at fastholde den specielle byggestil eller karakter, som det aktuelle hus repræsenterer. Oftest har man evnet at respektere den bebyggelse og sammenhæng, huset er sat i og dog alligevel i detaljeringen markeret sig. Denne skik kan også videreføres på nybyggerier, som følger sig ind i en bestående bebyggelse.

Gennem tiderne har det været almindeligt at udsmykke husene ved at anvende en større eller mindre detaljeringsgrad på facaderne i form af sandstensdetaljer, gesimser, gesimsbånd, feltopdelinger, indfatninger, pudsdetaljer, stik/mønster-muringer m.v.

Med til detaljer, som der skal værnes om, hører også eksempelvis granittrapper, smedjernsgelændere, metaltage på tårne og karnapper og sirlige inddækninger.

- Husets detaljer skal respekteres.
- Ved facaderestaureringer skal eventuelle tidligere fjernede detaljer reetableres med respekt for oprindelige materialer og udførelse.

- Ved nybyggeri skal der arbejdes med detaljer, så huset i sin detaljeringsgrad samt udførelse tilpasser sig omgivelserne, men ikke som mål kopierer den omgivende bygningsmasse.

2.1.6 FARVER

Stærke, mættede farver har gennem en årrække været populære, men det er meget dominerende farver, som skal bruges med omtanke for at give et godt resultat. I de fleste tilfælde giver dæmpede, støvede eller gråtonede farver det bedste resultat, når også hensynet til helheden tages i betragtning.

Der er nogle grundlæggende regler, som man som oftest bør holde sig til. F.eks. er en mørk sokkel som regel med til at give en tung base. Herover bør facaden have den samme farve helt til gesims, og detaljer kan, i større eller mindre omfang, markeres ved en lysere eller mørkere farve. Ofte er indfatninger, gesimsbånd, pilastre og kvadrefugninger oprindeligt udført i puds med den hensigt, at de skulle ligne sandsten. Derfor er en farve i den lyse grå skala med en undertone af gul og/eller umbra

som regel den rette til disse detaljer uanset facadens farve i øvrigt.

Med hensyn til snedkerværk er der traditionelt anvendt hvid til vinduer mod gaden, men på f.eks. finere pudsede hvide eller gule facader er også lys grå anvendt. Til mere anonyme gadefacader og gårdfacader og facader i landsbyer har både mørkegrøn, lysegrøn, brun, rød og blå været brugt.

- Farvesætningen af facader på ældre pudsede huse skal som udgangspunkt være i dæmpede, støvede eller gråtonede farver.
- Signalfarver tillades ikke.
- Farvesætning i gadeforløb med sluttet bebyggelse skal tilpasses gadens farveskala.

2.1.7 LYS

Belysning på facader skal underordne sig gaden og bygningerne således, at der sker en understregning af facade-karakteren frem for en kraftig oplysning af facaden, som kan virke som en påtrængende skiltning. Skilte uden lys tillades belyst med spotlys, hvis de ikke blænder. Spots og anden belysning i øvrigt skal i lysin-

Belysning i forbindelse med facade-skiltning, Kolding.

Udhængsskilt, Christiansfeld.

tensitet indordne sig i gadeforløbet som helhed.

Beboelsesejendomme bør kun anvende lys som markering af indgange, og det skal i alle sammenhænge afstemmes med den eksisterende gadebelysning.

- Lys på og ved bygninger skal afstemmes med gadens belysning i øvrigt og den almene gadebelysning.
- Lys på og ved enhver bygning behandles som skiltning.

2.1.8 TEKNISKE INSTALLATIONER

Vi har efterhånden utallige tekniske installationer, som skal føres ind i vore huse.

Alle disse tiltag skal så vidt muligt holdes væk fra facaderne. Hvis det ikke kan lade sig gøre, skal kabelføringer og lignende placeres så diskrete som muligt.

Paraboler og antenner skal placeres, så de ikke kan ses fra gaden, og anlæg i forbindelse med ventilation, kompressorer, aftræk m.v. må ikke placeres på tage og facader, så de virker skæmmende. Sådanne anlæg skal derfor nøje vurderes for at imødegå både bygningsmæssige, miljømæssige og visuelle gener.

- Tage og facader, der er synlige fra gaderummet, friholdes for ventilationsanlæg, afkastør og lignende tekniske installationer. I øvrigt minimeres disse installationer mest muligt og udføres med hensyntagen til huset og omgivelserne.

- Antenner, herunder paraboler, er ikke tilladte synlige fra gaden.

- Facader friholdes så vidt muligt for kabelføringer, teknik skabe m.v.

2.2 SKILTNING

- Al skiltning skal placeres inden for egen grund.

Butiksskiltets størrelse, form, farve og indhold bør tilpasses virksomhedens behov og bebyggelsens og kvarterets karakter/udseende.

Den primære skiltning kan omfatte forretningens navn og evt. logo. En evt. sekundær, absolut underordnet, skiltning på f.eks. murpiller kan omfatte hovedproduktgrupper eller sortiment men ikke enkeltproduktreklamer (for f.eks. et bestemt mærke i is/øl/cigaretter/rejser eller lignende)

- Tilkøbning af mere end 20% af

vinduesfladerne eller blanding af vinduer tillades ikke. Dog kan der i særlige tilfælde tillades tilklæbning af vinduesflader op til 80 cm fra indvendig gulvhøjde.

For Christiansfeld bymidte er lokalplan nr. 1.132 gældende. Generelt skal man være opmærksom på, at lokalplaner kan have skærpende bestemmelser i forhold til regulativets bestemmelser. I alle tilfælde gælder, at lokalplaners bestemmelser går forud for bestemmelserne i dette regulativ.

2.2.1 SKILTNING PÅ BYGNINGER

Skiltning skal normalt ske ud for stueetagen, den skal markere indgangspartiet og kan ske i form af:

- bemaling på vinduer og døre,
- opsætning af enkeltbogstaver på vinduer og døre, maksimal højde 30 cm.
- facadeskiltning over eller imellem vinduer og døre med enkeltbogstaver, maksimal højde 30 cm,
- skiltning tilpasset efter facadens fagopdeling, vindues- og dørformater, farver m.v.

Skiltning på facade med udsåret logo, Kolding.

Skiltning på facade, Vamdrup.

- Mulighed for indtil 3 beskedne skilte uden lys, opsat på murpiller mellem vinduer og døre og i en størrelse, som er mindre end murpillernes bredde og højde.
- Erhvervet i stueetagen har altid skilte retten på facaden.
- Mindre henvisningsskilte i forbindelse med erhvervsudøvelse fra etager over stueplan eller i bagved liggende bygninger kan dog opsættes ved dør eller port i størrelse højst 30 x 42 cm.
- Skiltning for forskellige virksomheder i stueetage på en og samme facade skal samordnes for så vidt angår størrelse, farve, glans og placering, så der opnås en god helheds-virkning.
- Udhængsskilte ud fra facaden skal som udgangspunkt placeres ved indgangsdøren.
- Der tillades opsat ét udhængsskilt pr. påbegyndt 20 meter facadelængde, dog mindst to udhængsskilte pr. ejendom, uanset facadens længde.
- Ved anvendelse af udhængsskilt skal skiltet afpasses efter facaden og nabo-husene både hvad angår størrelse, materialer og farver. Skiltet skal have

- en mindstehøjde til terræn på 2,5 meter og må være op til 0,5 m².
- Udhængsskilte med lys skal udføres intransparent eller tilsvarende lysdæmpet, så kun teksten og eventuelt symbol eller logo fremstår klart gennemlyst.
- Skilte opsat over tagfod tillades ikke.
- Ved eksisterende fast baldakin må skiltning ikke finde sted på facaden over baldakinen. Kun forkanten, begrænset af baldakinens højde, må anvendes til skiltning.
- Farvede bånd, friser, plader, kasser og lignende, tillades ikke med mindre det er en del af den oprindelige arkitektur.
- Lysarmaturkasser, lysbånd og lignende tillades ikke.
- Skiltning i form af bøjede neonrør er tilladt.
- Flag og vimpler på facader tillades ikke.
- Bannere i bymidter kan kun tillades ved særlige arrangementer (kulturelle og lignende). Bannere skal ophænges på godkendt plads. Bannere skal indordne sig facadens proportioner og skal godkendes efter ansøgning i kommunen.

Der kan tillades ét banner pr. arrangement

Bannere må ikke ophænges for reklamering af varesalg.

2.2.2 FRITSTÅENDE SKILTE

- Digital skiltning tillades som fritstående skiltning, når billedet er at sammenligne med fast skiltning. Størrelsen og udformning ifølge bestemmelserne i øvrigt.
- I gader med kørebane og fortov skal der være en afstand på mindst 1 meter fra kørebankanten (forkant af fortov).
- Frithængende bannere tillades ikke.
- Flagstænger til reklameflag tillades ikke.
- Henvisningsskilte i galger i forbindelse med erhvervsudøvelse fra etager over stueplan med adgang andetsteds end fra gaden eller i bagved liggende bygninger kan tillades, hvis de opstilles på egen grund.

2.2.3 LYS

- Opsætning af lysaviser, skilte med skiftende tekster og i øvrigt alt bevægeligt lys tillades ikke.

Skiltning på butiksfacade, Vamdrup.

Markiser tilpasset bygningens arkitektur, Kolding.

- Ved lysskilte kan bogstaver og/eller logo lyse, når dette ikke er til ulempe i forhold til omgivelserne.
- Lysskilte med løbende eller blinkende lys tillades ikke.
- Lysbånd og lyskasser tillades ikke.
- Til oplysning af skilte kan, i begrænset omfang, anvendes spotlamper og armaturer. Disse skal underordne sig bygningen og være udført i materialer og farver, der er neutrale, i forhold til facaden de opsættes på.
- Lys fra spotlamper og armaturer skal være i hvide nuancer.
- Lys og spotlamper monteres, så de ikke er til ulempe for trafikanter eller beboere i omkringliggende boliger. Lysstyrken tilpasses omgivelserne.
- Laserlys og i øvrigt alt bevægeligt lys tillades ikke opsat.
- Digital skiltning tillades som fritstående skiltning, når billedet er at sammenligne med fast skiltning. Størrelsen og udformning ifølge bestemmelserne i øvrigt.
- Oplysning af facader tillades normalt ikke.
- Oplysning af facader tillades kun på kulturhistoriske bygninger.

2.2.4 GRØNNE BÆLTER

- Grønne bæltter friholdes for skiltning.

2.2.5 MIDLERTIDIG SKILTNING

- Midlertidige skilte i forbindelse med byggerier kan opstilles på selve byggepladsen, med en overflade på maksimalt 12 m².
- Salgsskilte for fast ejendom tillades opstillet som informationsskilte i rimelig størrelse på selve matriklen.
- Der kan opsættes skiltning på den ejendom, hvor virksomheden har adresse.

2.2.6 SERVICE- OG BENZINSTATIONER

- Ved service- og benzinstationer tillades ét fritstående logoskilt/standardprisskilt pr. station op til 3,5 meter højt og 1 meter bredt samt en indpil pr. indkørsel, højest med areal 0,25 m².

2.2.7 BALDAKINER OG MARKISER

- Faste baldakiner tillades ikke.
- Ved facaderenoveringer bør baldaki-

ner nedtages og, efter behov, erstattes med markiser.

- Markiser tillades, hvor der er behov for solafskærmning eller behov for afskærmning af udstillede varer.
- Markisers størrelse og farve skal tilpasses bygningens arkitektur og dens omgivelser, dog helst kun strække sig over 1 eller 2 vinduesfag.
- Markiser skal opdeles efter vindues- og dørpartier. Markisedugen skal være foldbar og af et stoflignende, refleksfrit materiale, der kan rulles ind efter almindelig forretningstids ophør.
- Markisens underkant skal mindst være 2,5 meter over terræn. Markisens fremspring fra facaden må maksimalt være 1,8 meter.
- I gader med kørebane og fortov skal markiser holde en afstand på mindst 1 meter fra kørebane-kanten (forkant af fortov).
- Påskrift på markise kan tillades i begrænset omfang, hvis det er eneste skiltemulighed.